

Cite: Holovko, L. V. & Korolyk-Boyko, L. E. (2022). Ukrainy'ski bizhenci v Italiyi: diya'l'nist' ta dopomoga Karitasu i asociaciyi «MIST-IL PONTE» [Ukrainian Refugees in Italy: Activities and Assistance of Caritas and “MIST-IL PONTE” Association]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika - Demography and Social Economy*, 4 (50), 75-89. <https://doi.org/10.15407/dse2022.04.075>

<https://doi.org/10.15407/dse2022.04.075>

УДК 314.1

JEL Classification: H77, L31

Л. В. ГОЛОВКО, канд. екон. наук, старш. наук. співроб., старш. наук. співроб.

Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України

01032, Україна, м. Київ, бул. Т. Шевченка, 60

E-mail: holovko_lilia@ukr.net

ORCID: 0000-0002-3372-764X

Л. Є. КОРОЛИК-БОЙКО, голова асоціації «MIST-IL PONTE»

м. Губбіо, Італія

E-mail: lesya.boyko69@gmail.com

УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ В ІТАЛІЇ: ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ДОПОМОГА КАРІТАСУ І АСОЦІАЦІЇ «MIST-IL PONTE»

Актуальність статті обумовлена необхідністю створення комфортних умов для українських біженців у місцях їх тимчасового проживання в Італії. З моменту повномасштабного вторгнення російських військ на територію України, упродовж лютого—липня 2022 р., в м. Губбіо (регіон Умбрія) приїхали 288 біженців, більшість — жінки віком 30—45 років та неповнолітні діти. Розкрита роль згуртованості місцевого населення, української діаспори, консолідації зусиль державних органів та неформального сектору. Метою статті є визначення соціально-демографічних характеристик українських біженців, які звертаються за допомогою до Карітасу та асоціації «MIST-IL PONTE» м. Губбіо. У ході дослідження використано загальнонаукові методи: опитування «face to face», аналізу, синтезу, узагальнення. Новизною є вперше визначена думка українських біженців про діяльність Карітасу у співпраці з асоціацією «MIST-IL PONTE» на основі розробленого анкетного опитування. Розкрито значимість підтримки України та її народу урядом Італії, зокрема з питань надання українським біженцям статусу тимчасового захисту, високого рівня необхідних соціальних, освітніх та медичних послуг. Проаналізовано результати опитування українських біженців, які взяті до

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2022. Стаття опублікована за умовами відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

© Publisher PH «Akademperiodyka» of the NAS of Ukraine, 2022. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

уваги Карітасом та асоціацією «MIST-IL PONTE» у подальшій їхній роботі. Визначено незначні проблеми та причини їх виникнення серед українських біженців під час перебування в Італії. Обґрунтовано пріоритетність створення комфортних житлових умов, отримання соціальних, у т.ч. числі освітніх послуг, оскільки значна частина — це неповнолітні біженці дошкільного та шкільного віку. Акцентована увага на тому, що розробка та реалізація асоціацією «MIST-IL PONTE» різноманітних тематичних заходів за участю українських біженців, особливо дітей, сприяє відновленню їх психологічного стану, швидкої адаптації до соціуму, вивченню італійської мови, культури, звичаїв і традицій місцевого населення та вказує на солідарність італійського народу у підтримці України у боротьбі з російським агресором. Встановлено причини, чому біженці мають намір залишитися в Італії. Частина з них планує повернутися через пару місяців, а інша — поки не завершиться війна в Україні. Загалом більшість українців уже повернулися. Різноманітність отриманих послуг, постійна допомога Карітасу та професіоналізм його волонтерів оцінені українськими біженцями на високому рівні. Карітас у м. Губбіо діє при 8 парафіях, де має свої відділення. Завдяки функціонуванню національної вебплатформи створена єдина реєстраційна база, яка містить загальну інформацію про осіб, їх статус та потреби. Така специфіка діяльності забезпечує надання якісної та швидкої допомоги кожному зареєстрованому.

Ключові слова: українські біженці, Карітас, асоціація, волонтерська діяльність, допомога, опитування, умови проживання.

Постановка проблеми, актуальність обраної теми. Повномасштабне вторгнення РФ на територію незалежної України призвело до зростання кількості внутрішньо переміщених й вимушено переселених осіб. Найбільше українських біженців опинилось у європейських країнах. Упродовж шести місяців значна частина біженців повернулася, однак більшість усе ще залишається за кордоном. Основними причинами є: проведення активних бойових дій на території їх постійного місця проживання; зруйноване житло; втрата роботи; страх та невпевненість у безпечних умовах життєдіяльності; можливість залишитись в іншій країні з потребою медичного лікування, навчання тощо.

Актуальним є визначення та аналіз спектра надання послуг українським біженцям, виявлення проблем та обґрунтування шляхів їх вирішення за рахунок діяльності неофіційного сектору, зокрема благодійних фондів, організацій, асоціацій, волонтерських угруповань та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження діяльності Міжнародного благодійного фонду «Карітасу України», проблем внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які отримували допомогу від фонду, вивчення питань соціально-демографічних характеристик, добробуту, умов життя, потреб на основі вибіркового обстеження анкет бенефіціарів Карітасу, розроблення пропозицій щодо політики соціального захисту вразливих категорій переселенців здійснено науковцями О. Позняком (O. Pozniak), Т. Гнатюк (T. Hnatyuk), І. Майданік (I. Maidanik), В. Васильківським (V. Vasylkivskiy), О. Гаврилюком (O. Gavrilyuk), В. Телешманом (V. Teleshman) [1]. Питання формування тенденцій ВПО в регіонах України, надання їм соціаль-

них послуг в окремих об'єднаних територіальних громадах Волинської та Вінницької областей, діяльність місцевих органів влади, волонтерських структур, малого бізнесу з метою консолідації зусиль у створенні комфортних умов проживання для переселенців розглядалися Л. Головка (L. Holovko) та В. Звонарем (V. Zvonar) [2]. Визначення тенденцій та оцінка наслідків вимушених зовнішніх та внутрішньодержавних міграцій населення України після 24 лютого 2022 р., встановлення обсягів незворотних міграційних втрат, виявлення та обґрунтування причин повернення вимушених мігрантів до України здійснено науковцями Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Е. Лібановою (E. Libanova), О. Позняком (O. Pozniak), О. Цимбалом (O. Tsybal) [3].

Представлена стаття є спробою науково обґрунтованого оцінювання спектра допомоги українським біженцям у одній із європейських країн.

Мета статті — визначення соціально-демографічних характеристик українських біженців, які звертаються за допомогою до Карітасу та асоціації «MIST-IL PONTE» м. Губбіо.

Новизна. Новизною є вперше визначена думка українських біженців про діяльність Карітасу у співпраці з асоціацією «MIST-IL PONTE» на основі розробленого анкетного опитування.

Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні таких методів: опитування «*face to face*», аналізу, синтезу, узагальнення. Дослідження проведене у три етапи. На першому — розроблено інструментарій опитування з урахуванням результатів діяльності Карітасу. На другому етапі у співпраці з асоціацією «MIST-IL PONTE» здійснено опитування українських біженців у м. Губбіо, регіону Умбрія, Італія. На третьому — узагальнення та аналіз отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу. Внаслідок збройної агресії та повномасштабного вторгнення РФ 24 лютого 2022 р. на територію незалежної України зростає кількість вимушено переміщених осіб та біженців у європейських країнах. За даними Агентства ООН у справах біженців, з України виїхало вже понад 9 млн осіб, найбільше — до Польщі (4,6 млн осіб). Усього в європейських країнах станом на 11 липня перебувало понад 5,7 млн українських біженців [4].

У червні зберігались певні відмінності щодо кількості прибулих біженців і тих із них, хто отримав статус тимчасового захисту у тій чи іншій країні. В основному в європейських країнах статистика зафіксованих біженців повністю або майже повністю відповідає статистиці тих, хто звернувся за статусом захисту, що відображає особливість їхнього обліку. Однак є країни, де процес реєстрації дещо уповільнений. Зокрема у Румунії — 37,83 тис., зі статусом з 90,3 тис. зафіксованих у країні біженців, Естонії — 27,49 тис. з 42,26 тис. та Італії — 97,31 тис. з 129,62 тис. осіб [5].

Конституційно-правовий статус біженців визначається в кожній державі-члені ООН національним законодавством. За даними Ради Європи, у двадцяти країнах, куди найбільше приїхало українських біженців, їм надають такі соціальні права: дозвіл на проживання на період тимчасового захисту; доступ до роботи; доступ до освіти; забезпечення житлом; доступ до соціального забезпечення; доступ до медичного обслуговування; право на відповідну інформацію про тимчасовий захист; можливість отримати статус біженця у майбутньому; можливість повернутися в країну громадянства в будь-який момент [6]. Процедура надання статусу біженців в Італії відбувається на підставі декрету №251/2007, заснованому на положеннях Директиви країн ЄС від 29.04.2004 №2004/83/ЄС та інших міжнародних правових документів. За даними Міністерства внутрішніх справ Італії, на початку російського вторгнення з України приїхало близько 55 711 біженців, більшість з яких — жінки та діти. В основному українські біженці прибули до таких великих міст: Мілан, Рим, Неаполь та Болонья [7].

Першими біженцями, які приїхали до Італії з України, були онкохворі діти, особи, які їх супроводжували, та медики. Завдяки налагодженій співпраці українського благодійного фонду «Запорука», за підтримки Благодійного фонду Сергія Притули та італійського фонду *Soleterre Onlus*, упродовж лише 36 годин 19 українських родин були вивезені до Італії, де й до сьогодні отримують безкоштовне лікування. На даний час в італійських лікарнях лікується понад 100 українських дітей [8]. В умовах надзвичайної ситуації значну роль відіграв людський фактор, передусім у наданні послуг перекладачів, гуманітарної допомоги (одягу, продуктів харчування, засобів гігієни), вирішенні побутових проблем і, найголовніше, — у прояві солідарності українському народові в боротьбі проти російського агресора.

Більшість біженців їхали до своїх знайомих та рідних, які живуть в Італії. В один із регіонів Італії, зокрема в регіон Умбрія, у м. Губбіо в кінці червня приїхали 288 осіб з України, переважно жінки і неповнолітні діти. Цей регіон має дві провінції — Перуджа і Терні. Площа — 8456 км², населення — 910 285 осіб [9]. Місто Губбіо належить до провінції Перуджа. Його загальна площа — 525 км², населення — 31 939 осіб. Станом на 30 червня 2022 р. загальна кількість населення у регіоні Умбрія становить 857 019 осіб. Зростання населення відбувається за рахунок механічного приросту. Оскільки Італія є однією із європейських країн, куди постійно прибувають мігранти, основні потоки спрямовуються з країн Північної Африки. Загалом у міграційних процесах можна виділити декілька етапів міграційних хвиль.

У 1970—1980 рр. першими іммігрантами в м. Губбіо були жителі Марокко та Нігерії. Більш активний міграційний рух розпочався у 1990-х рр.: на початку приїжджали іммігранти з Албанії, в середині 1990-х рр. — з Екватору, а згодом почалася масова хвиля іммігрантів з Румунії та України.

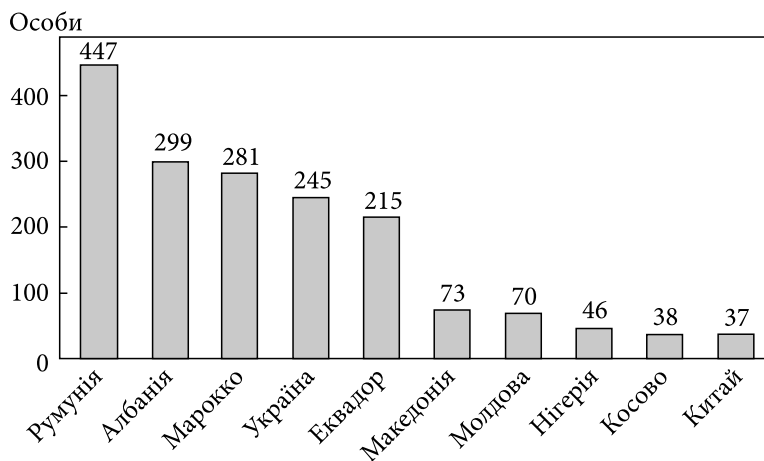

Рис. 1. Кількість мігрантів у м. Губбіо за країнами походження, 2016 р.
Джерело: за даними ЗАГСу м. Губбіо.

На початку XXI ст. географія міграційних потоків змінилася. Внаслідок політичних заворушень у певних європейських країнах, зміну чинного режиму до Італії іммігрують жителі Молдови, Польщі, Македонії (передусім її північних регіонів) та Косово. З 2010 р. почали приїжджати китайці. За даними ЗАГСу (*Anagrafe*) м. Губбіо, у 2016 р. були зареєстровані вихідці з десяти країн, найбільше з Румунії та Албанії (рис. 1).

Упродовж перебування в м. Губбіо іммігранти працевлаштувались у таких сферах, як будівництво (в основному працюють румуни, косівці, албанці, в меншій кількості — українці); у торгівлі (марокканці, нігерійці, китайці); у готельно-ресторанній сфері (українці, молдовани, еквадорці). Крім того, українки, молдованки, польки та еквадорки влаштовуються на роботу у недержавному секторі, зокрема за наймом — по догляду за людьми похилого віку. В Італії, за даними перепису 2021 р., довгожителів віком понад 100 років — 22,7 тис. осіб, з них чоловіків — 4,1 тис., жінок — 18,6 тис. Середня тривалість життя становить: у чоловіків 77,8 років, у жінок — 83,3 років. Більшість із них потребують постійного догляду у домашніх умовах.

Тривалі суспільні трансформації, пов'язані з відтоком молоді за кордон, зростання кількості іммігрантів зумовили активне залучення їх до роботи у домогосподарствах, передусім по догляду за людьми похилого віку. Велику довіру серед місцевого населення отримали доглядальниці з країн Східної Європи, зокрема України, Польщі, Молдови. До українців сформувалось хороше ставлення самої держави і населення Італії. Водночас володіння державною мовою, наявність постійного місця роботи створили умови для можливості отримання резиденції (приписки). Таким чином в Італії сформувалась українська діаспора, яка наразі відіграла вагомий роль у допомозі українським біженцям.

Основна частина біженців приїхали у місто ще у березні з Київської (м. Гостомель, м. Київ), Луганської (м. Рубіжне), Житомирської (м. Коростень, м. Ігнатпіль), Волинської (м. Нововолинськ), Дніпропетровської (м. Дніпро), Тернопільської та Івано-Франківської областей. Найменший біженці лише 5 років, найстаршому — 85. Переважна більшість осіб — жінки працездатного віку від 30 до 45 років, у кожної — одна-дві дитини дошкільного віку.

За рахунок допомоги Карітасу [10] їм було надано житло при місцевих римо-католицьких храмах. Крім послуг розміщення, переселенці отримали тут їжу, одяг та необхідні кошти.

Карітас в Італії створений 2 липня 1971 р., перший офіс був у Римі. Основна мета — допомога потребуючим італійцям після Другої світової війни. Допомога (*Pontificia opera assistenza «POA»*) надходила зі США. У м. Губбіо Карітас створений у 1975 р. До дієцезії м. Губбіо належать релігійні установи м. Губбіо, м. Умбертіде, м. Скеджа, м. Костаччаро, м. Кантьяно (регіон Марке). До регіону Умбрія належить 8 дієцезій.

Нині директором Карітасу м. Губбіо є Лука Уччеллані. Ця організація має кілька відділів: відділ реєстрації, куди можуть звернутися всі, хто мають потреби в їжі, одязі, працевлаштуванні, житлі; відділ моральної допомоги, де психологи та психотерапевти надають відповідну безкоштовну допомогу; також є низка кваліфікованих працівників, котрі надають консультації з отримання медичних послуг, працевлаштування, юридичних та цивільних питань.

Особливістю Карітасу є те, що парафії у м. Губбіо мають свої відділення, які постійно співпрацюють між собою для надання послуг мігрантам, біженцям, місцевим малозахищеним особам. У головному офісі Карітасу щочетверга проводяться збори для обговорення організаційних питань. Карітас співпрацює з місцевою владою (муніципалітетом), надаючи їй інформацію щодо кількості осіб, які звертаються за допомогою, з метою своєчасного вирішення їх проблем.

Карітас має свою національну вебплатформу (*Webplatforma OSPO — osservatorio e poverta*), де реєструють осіб, включаючи інформацію про особу із зазначенням потреб та ступеня їх вирішення. Така платформа діє як єдиний реєстр. Вона була створена у 2005 р. для якісного адресного надання послуг. До національної платформи входить Карітас кожної парафії. Це дає можливість, у разі відсутності відповідного фахівця у тому чи іншому Карітасі, отримати належну інформацію чи необхідну допомогу в одному з інших Карітасів.

Кожен Карітас створює та реалізовує різні проекти, враховуючи ініціативи парафій та епархії. Найважливіші з них: у 2008 р. під час економічної кризи в Італії збиралися кошти для малозабезпечених сімей м. Губбіо; у 2021 р. реалізований проект щодо зібрання коштів для надання психоло-

гічних послуг неповнолітнім особам; у 2022 р. розпочалась реалізація проекту «*Emergenza Ucraina*» («Надзвичайна ситуація в Україні»), в рамках якого відкритий рахунок збору коштів на допомогу біженцям з України.

На постійній основі працівниками Карітасу є близько 10 осіб. Проте всі бажаючі мають можливість долучатись до його діяльності і надавати послуги у вільний від роботи час, але обов'язковою умовою є попереднє проходження відповідного навчання (*formazione*), яке включає в себе вдосконалення комунікаційних умінь (слухати людей, вести бесіди) та навичок, вивчення культури різних народів. З моменту першого приїзду іммігрантів для обміну та ознайомлення зі звичаями, традиціями, обрядами та кухнею кожної культури Карітас щороку організовує захід «Свято народів» (*Festa dei popoli*).

Карітас співпрацює з муніципалітетом в основному з економічних питань (кошти спрямовуються на оренду житла, оплату комунальних послуг та медичні витрати), а також з Червоним Хрестом, надаючи соціальну та медичну допомогу, асоціаціями, що займаються громадською діяльністю, місцевими організаціями, діяльність яких спрямована на розвиток культурних традицій, культурно-рекреаційними асоціаціями, асоціацією «*CIDIS*», яка займається прийомом та інтеграцією мігрантів. Статистична інформація Карітасу є достовірною, її використовують у своїй діяльності державні установи. Навіть у першому своєму виступі щодо прийому загальної кількості біженців з України, голова Ради міністрів Італії Маріо Драгі, озвучив статистичну інформацію, отриману від Карітасу.

Завдяки співпраці органів місцевої влади з Карітасом, Червоним Хрестом, Цивільним захистом, асоціаціями «*MIST-IL PONTE*», «*Maggio Eugubino*», «*Gemelaggi*», «*La Fondazione Dario Fo e Franca Rame*», активної діяльності монахинь Ордену малого причастя та парафій і волонтерів, біженцям з України створено сприятливі умови для їх життя і тривалого перебування у м. Губбіо.

Асоціація «*MIST-IL PONTE*» створена для некомерційного досягнення громадських цілей, солідарності та суспільної користі у культурній, освітній, соціальній сфері, зміцнення співпраці та дружби між італійським та українським народами в імплементації регуляторних принципів Європейського Союзу, Італійської держави та регіону Умбрія.

Основні напрями діяльності асоціації:

- популяризація української мови, історії, географії, культури та традицій в Італії;
- організація мистецьких та культурних ініціатив, заходів, конференцій, спрямованих на пізнання історії, популяризація та поширення української культури і традицій у гармонії з італійською культурою та традиціями, згідно з чинним законодавством;
- надання підтримки та допомоги українському народу у разі стихійного лиха чи воєнних подій;

- зміцнення партнерських відносин співпраці з приватними та державними структурами, що діють у сфері міграції для надання допомоги та інформації громадянам України, які перебувають в Італії;

- надання допомоги та інформації громадянам Італії, які мають намір залишитися в Україні.

Асоціація «*Maggio Eugubino*» створена з метою збереження, популяризації, організації традиційних свят м. Губбіо, особливо це стосується «Свята свічок» «*Festa dei Ceri*», що є важливою частиною нематеріальної культурної спадщини міста. У процесі своєї діяльності асоціація співпрацює з муніципалітетом, єпархією та курією міста, Університетом мулярів і каменярів, родинами «черайолі»¹, асоціаціями, державними та приватними установами, зацікавленими в реалізації свята. У цьому контексті організація «Свята свічок для дітей» («*Piccoli Ceri*») має важливе значення у проведенні культурних заходів, конференцій, поширенні історичних і соціологічних досліджень, які пов'язані з м. Губбіо, його традиціями та історією. Завданням асоціації є:

- організація свят, виставок, зустрічей, навчальних конференцій, заходів, змагань та подання публікацій у періодичні видання;

- популяризація традиційних, культурних та історичних свят міста, зокрема «*Festa dei Ceri*», «*Palio della Balestra*», «*Tournei dei Quartieri*»;

- збереження культурно-мистецької та ландшафтної спадщини від будь-якої форми деградації, сприяння та посилення історичних і наукових досліджень;

- заснування та призначення стипендії, нагородження подяками, преміями, почесними грамотами осіб, які відзначилися на місцевому, регіональному та національному рівнях у різних сферах людської діяльності, а також тим, хто зробив значний внесок у культурний розвиток м. Губбіо;

- сприяння та розвиток зв'язків, у всіх формах і способах, між мешканцями м. Губбіо та його резидентами за кордоном;

- сприяння та організація партнерства між м. Губбіо та іншими італійськими чи іноземними містами.

Асоціація «*Gemelaggi*» створена з метою зміцнення дружніх зв'язків між містами різних держав, обміну досвідом у галузі економіки, культури, освіти, спорту, туризму, ведення міського господарства тощо. Співпраця міст-побратимів реалізується шляхом візитів делегацій, художніх та спортивних колективів, організації виставок, а також завдяки ознайомленню з літературою, кінофільмами тощо. З прибуттям українських біженців до

¹ «Черайолі» — місцеві мешканці м. Губбіо, які об'єднані у «родину» навколо одного зі святих: Губальдо, Георгія, Антоніо. На святі «Трьох свічок» «родина» у кількості 10—12 осіб і більше несе велику дерев'яну свічку «чері» із прикріпленою на ній дерев'яною фігурою святого. Також кожна «родина» за італійськими традиціями має своє вбрання для цього свята.

м. Губбіо вектор діяльності асоціації був розширений ще новими напрямами: надання гуманітарної допомоги, створення сприятливих умов для тимчасового перебування потерпілих від війни.

У перші два місяці прибуття українців до м. Губбіо проблемою Карітасу став пошук та забезпечення їх житлом. У окремих випадках, щоб вирішити це питання, Карітас звертався до місцевого населення. Основними причинами відсутності достатньої кількості житлових приміщень у місті стали:

- значна кількість будинків, виставлених на продаж (у зв'язку з пандемією *Covid-19*);

- участь у державних соціальних програмах, яка дає можливість отримати пільги з проведення будівельних ремонтних робіт (зовнішніх і внутрішніх);

- відсутність пермессо (дозволу на проживання) і резиденції (приписки).

Враховуючи все це, біженців розселяли в інші міста регіону. Одночасно виникли проблеми зі своєчасною виплатою державної допомоги (щомісячно 300 євро на дорослого і 150 — на дитину). Виплата здійснювалася лише впродовж трьох місяців. Якщо в цей період біженці не працевлаштувалися, їм складно було орендувати житло, оскільки італійці не здають в оренду житло без зарплатного листка [11]. Однак тривала несвоечасність виплат фінансової допомоги українським біженцям спостерігалась у регіонах переважно віддалених на південь від центру Італії, у північних регіонах ситуація відносно врегульована. Виплати мають право отримати всі, хто знайшов житло самостійно (у родичів, друзів чи знайомих). Від Карітасу біженцям на постійній основі надавали і продовжують надавати (тим, які ще не працевлаштувалися) безготівкову фінансову допомогу. Центральний офіс розповсюджує «*buoni pasto*» (пластикові картки з певною сумою коштів). Перший тиждень біженці отримали по 20 євро на дорослого і 20 євро на дитину для можливості придбати продукти харчування (м'ясо, рибу, хліб, молочні продукти) та необхідні засоби гігієни. Згодом суму збільшили до 50 євро на сім'ю з трьох осіб. За потреби кожні 15 днів біженці можуть отримувати нову картку. Основною умовою є надання чеків, а розраховуватись цими картками можна лише у спеціальних двох супермаркетах, з якими Карітас має домовленість про реалізацію карток.

Наприкінці серпня спільно з асоціацією «MIST-IL PONTE» у м. Губбіо розроблено і проведено анкетне опитування українських біженців з метою оцінки діяльності Карітасу, щоб визначити чергові потреби біженців і можливості Карітасу та асоціації задовольнити їх. Значимості набуває визначеність, змістовність і структурованість питань, доцільність і важливість отриманих результатів для визначення напрямів подальшої діяльності Карітасу і асоціації «MIST-IL PONTE». В опитуванні взяли участь 250 осіб, переважно жінки віком 36—45 років, які перебувають у м. Губбіо уже майже 6 місяців. Загальна кількість членів родини опитаних біженців коливається

Рис. 2. «Яку допомогу Ви отримали від Карітасу?»

Джерело: дані опитування.

в межах від 1 до 4 осіб. Частина біженців, які переселилися з родиною у складі від 2 до 3 осіб, становить 70 %. Головною причиною їх приїзду в Італію стали військові дії на території України. В основному біженці їхали до своїх знайомих та родичів. З перших днів їхнього перебування в Італії волонтери Карітасу надавали відповідну допомогу залежно від їхніх потреб. Першочерговим було розміщення біженців. За обмеженістю вільних приміщень (кімнат, гостьових будиночків) у родичів, місцеві жителі, особливо представники української діаспори, долучались до пошуку житла і по можливості надавали його.

Завдяки активній роботі волонтерів Карітасу та парафій м. Губбіо українські біженці своєчасно отримали тимчасове житло (крім тих, хто зупинився у рідних чи знайомих), фінансову допомогу, одяг, продукти харчування та засоби гігієни (рис. 2). Надзвичайно професійно налагоджена робота щодо оформлення документації для отримання українськими біженцями статусу тимчасового захисту, медичних послуг, влаштування дітей у дошкільний чи шкільний заклад.

Подача документів на пермессо уже дає дозвіл на медичне обслуговування, а дітям — на навчання у місцевих школах. Отримуючи пермессо, біженці мають право на роботу. У деяких регіонах Італії, зокрема у регіоні Лаціо, українським біженцям надають безкоштовний проїзд майже всіма видами громадського транспорту [12].

Загалом українські біженці задоволені роботою Карітасу. На високому рівні оцінили його діяльність більша частина респондентів, лише незначна їх кількість поставили від 7 до 9 балів (з максимальних 12). Причиною цього є те, що біженцям було надано житло за межами м. Губбіо, у сільській місцевості на відстані 15—20 км від місця отримання соціальних послуг, що створювало певні незручності у транспортному сполученні. До того ж

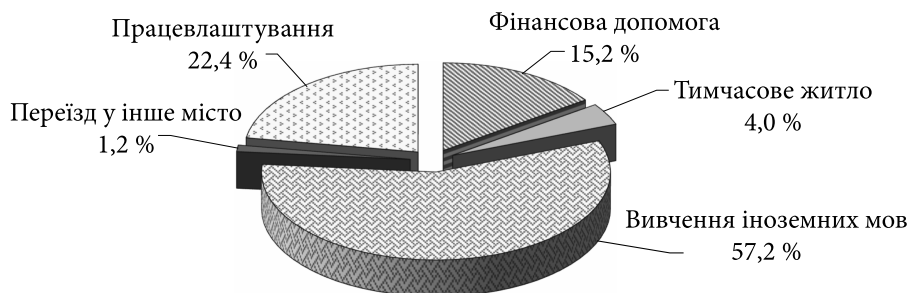

Рис. 3. «Які види допомоги Ви хотіли б отримувати від Карітасу?»
Джерело: дані опитування.

рейсовий громадський транспорт курсує вранці і ввечері через невисокий пасажиропотік, оскільки місцеве населення віддає перевагу приватному транспорту. Діти відвідували дошкільні та шкільні заклади за місцем проживання і за потреби користувалися шкільним автобусом.

З метою вивчення італійської мови для дорослих при релігійних структурах Карітасу два рази на тиждень організовано безкоштовні курси. Для подолання лінгвістичного бар'єру були залучені медіатори-посередники, які володіють українською та італійською мовами, окремо надавали послуги модератори, які володіють англійською та італійською мовами. У результаті такої налагодженої співпраці біженці змогли оволодіти розмовно- побутовим рівнем знання італійської мови.

Значну волонтерську допомогу біженцям надала асоціація «MIST-IL PONTE», що організувала і провела для них низку пізнавальних та культурних заходів, як-от оглядову екскурсію по м. Губбіо з відвідуванням історичних пам'яток і визначних місцевих локацій, ознайомлення із традиціями і звичаями місцевого населення.

У червні асоціації «MIST-IL PONTE», «Maggio Eugubino» та «Gimmelaggi» організували збір коштів на користь дітей-сиріт, котрі постраждали під час війни в Україні. У рамках спільної співпраці ці кошти передано українській спільноті «Дар любові» (м. Івано-Франківськ). У даний час м. Івано-Франківськ є логістичним центром гуманітарної допомоги для вимушено переміщених осіб, серед яких більшість — діти.

Під час анкетного опитування українські біженці зазначили велику підтримку асоціацій та Карітасу. Попри надання значного спектра послуг і допомоги від Карітасу, більше половини українських біженців хотіли б продовжувати вивчення іноземної мови (57,2 %), отримати роботу (22,4), фінансову допомогу (15,2 %), окремі хотіли б змінити житло і переїхати в інше місто (рис. 3).

У силу певних обставин не всі українські біженці одночасно приїхали у місто. Із загальної кількості респондентів 10 осіб жили в м. Губбіо місяць,

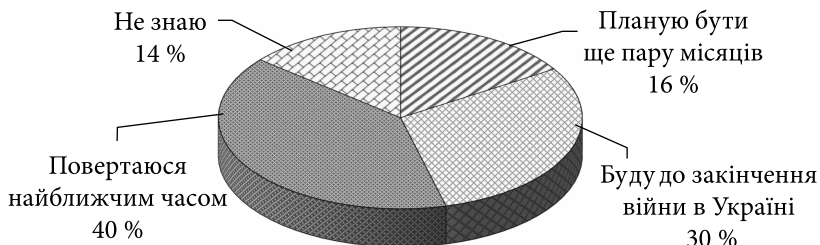

Рис. 4. «Як надовго Ви плануєте залишатися в м. Губбіо?»
Джерело: дані опитування.

40 осіб — більше 3 місяців. Понад 200 осіб жили у місті та користувалися послугами Карітасу півроку.

На сьогоднішній день у зв'язку з процесами деокупації території, відновленням інфраструктури, початком навчального року частина українців повернулася в Україну. Внаслідок тривалих бойових дій та через втрату житла, частина респондентів (14 %) не визначились, як довго будуть залишатись у м. Губбіо; 16 % планують повернутися додому за пару місяців; 30 % залишатимуться в Італії до закінчення війни в Україні; 40 % планують повернутися найближчим часом (рис. 4).

Працівниками Карітасу м. Губбіо надається допомога у працевлаштуванні осіб, зокрема у готельно-ресторанній сфері (прибиральниці) та у неформальній сфері (догляд за людьми похилого віку). Із загальної кількості біженців, яким була запропонована робота, пропозицією скористались усі бажаючі.

Результати проведеного опитування показали, наскільки важливою і значущою є міжнародна підтримка, активна діяльність та допомога неформального сектору в Україні й за кордоном, скоординованість діяльності його складових в умовах надзвичайної ситуації. Вагому роль у підтримці українських біженців відіграли саме благодійні, волонтерські організації та асоціації. В Італії діяльність Карітасу та його співпраця з місцевими асоціаціями створили комфортні умови проживання для українських біженців у м. Губбіо. Однак яким би високим не був рівень надання соціальних послуг та які б комфортні умови їх перебування не були, практично всі біженці мають намір повернутися в Україну і відбудувати її.

Висновки. В умовах воєнного стану в Україні надзвичайно важливою є фінансова та гуманітарна міжнародна підтримка, у т. ч. у наданні тимчасового захисту біженцям. Оскільки ці люди на сьогоднішній день є однією з найвразливіших категорій населення, котрі одночасно отримали психологічні, фізичні травми та матеріальні збитки, значущим є їх моральне відновлення під час війни. У країнах, які прийняли українських біженців, надано різносторонню допомогу.

З першого дня повномасштабного російського вторгнення на територію України у м. Губбіо проведено засідання керівників усіх осередків Карітасу і розроблено план допомоги біженцям. Відтоді щодня Карітас аналізує ситуацію щодо їх кількості, потреб та умов перебування у місті і скоординує свою діяльність. Так, станом на кінець липня під опікою Карітасу перебувало 288 біженців з України. За ці місяці їм надано тимчасовий захист, житло, одяг, продукти харчування, фінансову та медичну допомогу, психологічну та лінгвістичну підтримку, дітей зареєстрували у дошкільні та шкільні заклади.

Вагому роль у підтримці українських біженців та наданні їм усебічної допомоги відіграв людський фактор, завдяки активності української діаспори та місцевого населення. На підтримку і солідарність з Україною організовувались акції протесту проти вторгнення російських військ; збір коштів для дітей-сиріт війни; проводилися різноманітні пізнавальні, культурні заходи, до яких залучали українських біженців, а найбільше — дітей. Це допомагає кращому відновленню психологічного стану після отриманого стресу, вивченню місцевої культури, традицій, звичаїв та мови. Більша частина заходів проведена асоціацією «MIST-IL PONTE» у співпраці з Карітасом, асоціаціями «Maggio Eugubino» та «Gemmellaggi». Одним із основних напрямків роботи Карітасу м. Губбіо сьогодні є допомога біженцям з України і майже всі вони задоволені його діяльністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Характеристика домогосподарств внутрішньо переселених осіб–бенефіціарів допомоги МБФ «Карітас України». К., 2018. 56 с.
2. Holovko L., Zvonar V. The provision of social services to internally displaced persons in the communities of Ukraine. Transformation of economy, finance and management in modern conditions: monograph. State University of Jan Kochanowski. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. P. 295—307. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-220-3-18>
3. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2 (48). С. 37—57. <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037>
4. Кількість біженців з України після 24 лютого уже перевищила 9 млн осіб, — ООН. Телеканал «Еспресо». URL: <https://espreso.tv/killist-bizhentsiv-z-ukraini-pislya-24-lyutogo-uzhe-perevishchila-9-mln-osib-oon> (дата звернення: 25.08.2022).
5. Стагус тимчасового захисту в Європі отримали 3,4 млн біженців з України, в лідерах Польща, Німеччина та Чехія — ООН. *Інтерфакс*. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/840184.html> (дата звернення: 28.06.2022).
6. Вечірко Т. Права українців за кордоном під час війни. URL: https://www.prostir.ua/?library=prava-ukrajintsiv-za-kordonom-pid-chas-vijny&fbclid=IwAR1B8kLLmBDJN1QWua_IHZ-NC-xWp1UsiojioZ49WXs_uzOa0A3EeEYBt2o (дата звернення: 05.10.2022).
7. Італія готується прийняти 600 українських біженців за допомогою Карітасу. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/italiya-gotutsya-pryunnyaty-600-ukraynskyh-bizhentsiv-za-dopomogoyu-karitasu-8548/> (дата звернення 18.08.2022).

8. Капустинська Т. Живеш моментом і робиш свою справу: як «Запорука» допомагає онкохворим дітям та будує дім для переселенців. URL: <https://media.zagoriy.foundation/speczproyekty/zhyvesh-momentom-i-robysh-svoyu-spravu-yak-fond-zaporuka-dopomogaye-onkohvorym-dityam-likuvatysya-za-kordonom-ta-buduye-dim-dlya-pereselenciv/> (дата звернення: 05.08.2022).
9. Умбрія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 28.06.2022).
10. Карітас в світі. URL: <https://caritas.ua/internationalis/> (дата звернення: 28.06.2022).
11. Кашчей І. Українські біженці в Італії: бюрократія проти чуйності італійців. URL: https://lb.ua/world/2022/07/21/523853_ukrainski_bizhentsi_italii.html (дата звернення 25.08.2022).
12. Кашчей І. Українські біженці в Італії: сонячна гостинність та багато бюрократії. URL: https://lb.ua/world/2022/06/01/518645_ukrainski_bizhentsi_italii_sonyachna.html (дата звернення 26.09.2022).

REFERENCES

1. Characteristics of households of internally displaced persons - beneficiaries of assistance from the Caritas Ukraine International Fund (2018). Kyiv [in Ukrainian].
2. Holovko, L. & Zvonar, V. (2022). The provision of social services to internally displaced persons in the communities of Ukraine. Transformation of economy, finance and management in modern conditions: monograph. State University of Jan Kochanowski. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 295-307. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-220-3-18>
3. Libanova, E., Pozniak, O. & Tsybmal, O. (2022). Scale and consequences of forced migration of the population of Ukraine as a result of armed aggression of the Russian Federation. *Demography and Social Economy*, 2 (48), 37-57. <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037> [in Ukrainian].
4. The number of refugees from Ukraine after February 24 has already exceeded 9 million people, – UN. (2022). <https://espresso.tv/kilkist-bizhentsiv-z-ukraini-pislya-24-lyutogo-uzhe-perevishchila-9-mln-osib-oon> [in Ukrainian].
5. 3.4 million refugees from Ukraine have received temporary protection status in Europe, Poland, Germany and the Czech Republic are the leaders – UN. (2022). <https://interfax.com.ua/news/general/840184.html> [in Ukrainian].
6. Vechirko, T. (2022). Rights of Ukrainians abroad during the war. https://www.prostir.ua/?library=prava-ukrajintiv-za-kordonom-pid-chas-vijny&fbclid=IwAR1B8kLLmBDJN1QWua_IHZ-NC-xWp1UsiojioZ49WXs_uzOa0A3EeEYBt2o [in Ukrainian].
7. Italy is preparing to accept 600 Ukrainian refugees with the help of Caritas. (2022). <https://synod.ugcc.ua/data/italiya-gotutsya-pryynyaty-600-ukraynskyh-bizhentsiv-za-dopomogoyu-karitasu-8548/> [in Ukrainian].
8. Kapustynska, T. (2022). Live in the moment and do your thing: how «Zaporuka» helps children with cancer and builds a home for displaced people. <https://media.zagoriy.foundation/speczproyekty/zhyvesh-momentom-i-robysh-svoyu-spravu-yak-fond-zaporuka-dopomogaye-onkohvorym-dityam-likuvatysya-za-kordonom-ta-buduye-dim-dlya-pereselenciv/> [in Ukrainian].
9. Umbria (2022). <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].
10. Caritas in the world (2022). <https://caritas.ua/internationalis/> [in Ukrainian].
11. Kashchei, I. (2022). Ukrainian refugees in Italy: bureaucracy against the sensitivity of Italians. https://lb.ua/world/2022/07/21/523853_ukrainski_bizhentsi_italii.html [in Ukrainian].
12. Kashchei, I. (2022). Ukrainian refugees in Italy: sunny hospitality and a lot of bureaucracy. https://lb.ua/world/2022/06/01/518645_ukrainski_bizhentsi_italii_sonyachna.html [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.09.2022

L. V. Holovko, PhD (Economics), Senior Research
Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the NAS of Ukraine
01032, Ukraine, Kyiv, Blvd. Tarasa Shevchenko, 60
E-mail: holovko_lilia@ukr.net
ORCID: 0000-0002-3372-764X

L. E. Korolyk-Boyko, Head of the Association «MIST-IL PONTE»
c. Gubbio, Italy
E-mail: lesya.boyko69@gmail.com

UKRAINIAN REFUGEES IN ITALY: ACTIVITIES
AND ASSISTANCE OF CARITAS
AND «MIST-IL PONTE» ASSOCIATION

The relevance of the article is due to the need to create comfortable conditions for Ukrainian refugees in their places of temporary residence in Italy. Since the full-scale invasion of the territory of Ukraine by Russian troops, during February-July 2022, 288 refugees arrived in the city of Gubbio, region of Umbria, most of them women aged 30-45 and minor children.

The article reveals the role of the cohesion of the local population, the Ukrainian diaspora, the consolidation of the efforts of state bodies and the informal sector. The purpose of the article is to determine the socio-demographic characteristics of Ukrainian refugees who turn to Caritas and the association “MIST-IL PONTE” in Gubbio for help. In the course of the research, general scientific methods were used: face-to-face survey, analysis, synthesis, generalization. The novelty is the opinion of Ukrainian refugees about the activities of Caritas in cooperation with the association “MIST-IL PONTE” determined for the first time, on the basis of a developed questionnaire. The significance of the Italian government’s support for Ukraine and its refugees has been revealed, in particular on the issues of providing Ukrainian refugees with the temporary protected status, a high level of necessary social, educational and medical services. The results of the survey of Ukrainian refugees, which were taken into account by Caritas and the association “MIST-IL PONTE” in their further work, were analyzed. Minor problems encountered by Ukrainian refugees during their stay in Italy and their causes are identified. The priority of creating comfortable living conditions, receiving social, including educational, services is substantiated, since a significant part of refugees are minors of preschool and school age. Focused attention on the fact that the development and implementation of various thematic activities by the “MIST-IL PONTE” association with the participation of Ukrainian refugees, especially children, contributes to the recovery of their psychological state, rapid adaptation to society, learning the Italian language, culture, customs and traditions of the local population and indicates the solidarity of the Italian people in supporting Ukraine in the fight against the Russian aggressor.

The reasons why refugees intend to stay in Italy have been established. Some of them plan to return in a couple of months, and others - after the end of the war in Ukraine. In general, most Ukrainians have already returned. The variety of services received, the constant assistance of Caritas and the professionalism of its volunteers are highly rated by Ukrainian refugees. Caritas in Gubbio operates in 8 parishes, where it has its branches. Thanks to the functioning of the national web-platform, a single registration database has been created, which contains general information about persons, their status and needs. This specificity of activity ensures the provision of high-quality and quick assistance to everyone who is registered.

Keywords: Ukrainian refugees, Caritas, association, volunteering, help, survey, living conditions.